

Anton Vlahotov

SUJENJE KRNOVALU*

Skercozi zog u jednen duru
na dan 16. februara 1926. godine.

Prsonal:

Princ Krnoval
Njegov avokat
Prokurator od stata
Kapo od pulicije
Sudac istražitelj
Jurati
Randari
Publika

Jun isti
Obranitej otuženika
Državni tužitej
Šef redarstva
Jedan ki mu smija
Oni ki su tun za smeću
Oni ki su tun suvišni
Oni ki su pošteno platili pa se sad
smiju i rugaju.

Državni tužitej:

*Gospodine suče! Gospodo jurati!
I svi ki ste dali po dinar u karti!
Obračan se k vami sa ovega mista,
Di stojin od stata kako prokurista.
I dižen akužu pod paragraf smrti,
Ki se ne smi kanbjat, batit, ni potrti,
Protiv oveg ode veleg farabuta,
Ki sad igra partu od šorda i muta,
A jutros je 'laja, griza i napada,*

* Priredili za tisak, napisali bilješke o piscu i protumačili manje poznate izraze i riječi Ivo KASTROPIL i Franko OREB.

Gore neg Milordo¹ ka' ga šprklad bada.
Naši detetivi Čumprlo i Đindern²,
S kanajon vražjega posla su imali,
Dokli su mu jezik i paru saldali,
I sad ni već riči čuti od kanaje,
Ma što kâ za njega sad avokat laje . . .
O nesrični svite! . . . tera dizgracjata!
Žrtvo osujena za spas avokata! . . .

Obranitej otuženika:

Srcen Turudije, s ponoson Bertolda³,
Odbijan uvride oveg Manigolda,
Kê su se o moju personu zadile,
Da bi u narodu kredit mi ubile.
Jan ako ga branin, — drago mi je bilo!
Meni i ni briga za to smradno tilo,
Nego hoću duši da agvantan misto,
Braneći krvnika pošteno i justo . . .
Gospodine suče! Gospodo jurati!
I svi ki ste dali po dinar u karti!
Obračan se k vami, kako obranitej,
Oveg poštenjaka, i kâ otužitej
svih onih ki želu da mu stavu gafu,
Ol da mu izgoru ovu šesnu bafu . . .
Jan, na fudamentu prava i pravice,
U oven čoviku ne vidin krivice,
A što detetivi kuntra njemu laju,
Jan bi reka oni da ništa ne znaju,
Nego su ih drugi atko napunpali,
I iz zlega srca falso avizali.
A što prokuratur tun o meni žvanje,
Bit će, bognjaremi, štogodir i manje . . .

Sudac istražitej:

Basta, luda braćo, sad san se uviri
Da san se na grdje od sebe namiri!
Ali moj je dever da odek upravjan
I tuje pogriške pravedan ispravjan.
Zato zabranjujen odek svaku svaju,
I molin gospodu da po manje laju,
Jedan na drugega, dajuć mi pobudu,
Da donesen danas pravednu osudu.
Al' da mogu suđit, dever mi je znati
Na kega san javla danas se inbati,
Zato nek pristane ova barafuža,
I nek po reguli štije se akuža!

Šef redarstva:

*Molin za mumenat da bi ste pristali,
A ne zapovnjite na čin ste ostali.
Ovi čas je prispi kurir iz Impešte⁴,
I doni je odek nike manifešte,
Što su naštanpali niki »probujeni«,
Kâ šta je brž i ovi odek otuženi...*

Državni tužitelj:

*Sadar mi je ovo baš u pamet palo,
Jutros mi je livo oko zaigralo,
I odma san reka — neće dobra biti,
Danaska će niki grubi glas prispiti.
I sad mi ta slutnja neće da izlinja,
Iz tih manifeštih ništo mi tufinja...*

Jedan od juratih:

*A meni je ženi noćaska se snilo
Da kuntuba niz brig jedno karatilo,
I kako je za njen žalosna trcala,
Onako je bubla, pala i svratala.
Ka tun di je gruhla trti jedna knjiga
Iz defora piše: »Ka ti za tin briga«!
A unutra sami brabonjci od ofce,
I piše: »Za to ćeš dobiti vele nofce«!
San me ne komoda, po glavi mi daje...
Od tih manifeštih strah mene ćapaje...*

Obranitej otuženika:

*Slutnja je fandonja, a Bog je istina,
Jan se ovo krstin: Umoca i sina...
I virujen tvrdo što je tun de drinta,
Da neće nibokun onidit mi klijenta,
Jer jun je čistiji od zrake zornice,
I nije dostojan višal, ni tavnice.
Pa da cili svit mi protivno dokaže,
Moje se mišjenje s drugima ne slaže...*

Sudac istražitej:

*Jopet ste počeli po staroj užanci!
Di su tun pravila redu i krejanci?
Di je fudamenat zakonu i pravu?
Hoćemo li danas uputit raspravu?*

*Gospodine šefe, oli se tornjajte,
Ol te manifešte žvelto pročitajte,
Pa ako u njima bude što da vaja,
To će brod rasprave odrišit od kraja,
Bit ću van obligan, ter ću vas rinforcat,
Jer s ovima odek neću moć izorcat . . .*

Šef redarstva:

*Gospodine suče! Gospodo jurati!
I svi ki ste dali po dinar u karti!
Obraćam se k vami, ne kâ bokun bije,
Već vrhovni kapo misne pulicije,
I štijen van na glas ove manifešte,
Koje mi je doni kurir iz Impešte.
U pervemu piše da se tamo ćuka,
Da se »Ercegovac u Bosnu uvuka« . . .
Što po diplomatskin sekretin ciframa,
Hoće reć da joh ga i oboj ga nama,
Ako ne budemo sad skladni i složni,
A k temu furbasti jošćec i razložni . . .
U drugom stoji tun, črno na bilu,
Da se »Riba kanjac obukla u svilu«,
Šta po istih cifrah hoće reć da čegji,
Miru s balancunon janjce ki su lagji,
Za da gospodaru bude manja šćeta,
A sve to »jubavi braskoj« iz rešpeta.
Ol' ti van po našu da Anton Smokvina⁵
Gre na piće tun di žešća je kvasina.
I sad braćo znate, ako niste osli,
Da tun nibokuna nisu čisti posli.*

Jedan iz puplike (upada):

*Molin, gospodine, od stata prokuro!
Je li to zapravo justo i siguro?*

Državni tužitelj:

*Ko se usuđuje iz te tamo bande,
Da odeka vodi nike propagande . . .
Ne mislite zato, jerbo ste platili,
Da ste pravo glasa su tin utvrđili . . .
Min, ako se na vas obraćamo češće,
To je za da kašnje boje nam se pješće.
A ko ni kumentenat odek mirno stati,
Njegov će se dinar utvrdo da vrati!
(Pokazuje zatvorenu šaku). Kratka pauza.*

Šef redarstva:

*A sad ću van treći manifešt proštiti,
Iz kega će se svaka skrovita viditi,
Ma, molim da ne bi kigo me prisika,
Jer jan ne razumin ovega jezika! ...*

Isti oni iz puplike:

*Gospodine kapo, pita san prokuru,
Pa san vidi da već nisan na siguru,
Pa sad lipo molim, Vašu Ecelencu,
Da bi ste imali prisvitlu pacencu,
I da bi ste rekli šćeto, neto puro ...
Je li to baš stvarno, justo i siguro,
Da ti manifešti nisu falsifikat,
I bi li se moglo imati duplikat?*

Šef redarstva:

*Muč! ako te voja, jerbo jan znan, lale,
Dojanci jednega piknut vas iz sale,
Jer ka' jan govorin, ne hoću kritike,
Oli ti runjanja kuntra pulitike ...
Jer, nemojte biti toliko sincjери
Da sudite mene po njegovoj cjeri.
Jan ka' ništo činin, činin alavija,
Inače se ne bih ni zva »pulicija«.*

Sudac istražitelj:

*Što je ovo danas za milega Boga!
Je l ovo sudnica, ol sinagoga?
Oli je ludnica di stoju mahnuti?
Misto Krnovala jan ću se ubiti!
Vrag mi dušu guva na velen tociju,
Ako van se odek sva čejad ne smiju,
Nikadar ne vidi sunca brez svitlosti,
Ako ovo ni već kulmin od ludosti!
Gospodine šefe, pristanite mlatit,
Da će te pupliku oduvla izlatit!
A ni prokurator neka već ne priti
Da mu svaka glava tuka tun da svitli ...
Min ki smo na velin studijima bili,
Iz čaše Nauka malvašiju pili,
Tuka da pazimo na kunportamenat,
Sa pukun kega je najveći prucenat.
I da promislimo ono što klapnemo,*

Da na ku dezgracju s nogun ne capnemo.
Al' ja nisan ode da van držin skulu,
Ni za da navrčen pipun na kapulu . . .
Već da s tin procesun svršimo nesričnin,
Ki je danas poče s modun neobičnin.
I za to vas molin Sveton Justicijun
Da počnete kako judi s instucijun,
Najprin nek se svrši su svin kuntreštima,
Pa tad, iza tega, s tim »manifeštima«.
(Ke ste tun donili za veliku smeću,
Jer mi kunfuziju raspravu vodeću),
Unda prokuratur nek štije akužu,
Pa ko j' franak vanka, a ko j' kriv u bužu.
Ovako i basta! Ne hoću družije!
A sad, što je za štit, neka se proštije!

Šef redarstva:

Budući da nisan višt oven jeziku,
I da već ne vridan prisvitlu pupliku,
Kojoj s kunplimentun dužan san priznati
Da san se na boje od sebe inbati,
I ne moguć pravo nijednemu sakratit,
(San za sebe:
Ne torna mu vratit, ne smiš ga izlatit).
To od »manifeštih« ne činin pitanje
I želin refudat njihovo čitanje,
A šjor prokuratur neka se pripravi
Ter ko je akužu kigod mu sastavi
Neka je proštije, ma neka ne jeca
I neka poštene miščane ne peca.

Državni tužitej:

Gospodine suče! Gospodo jurati!
I svi ki ste dali po dinar u karti!
Da ne gledan sada na zakun i Boga,
Skrunka bi mu odek kegagodir toga.
Prin ka prez razloga na vas san napada,
Jun me je za flajdu poteza i bada,
A sad bi na mene hoti bacit taru,
Ne nosin mu rešpet već kâ ni tovaru,
Jerbo da ni tovar, ne bi se kuntrešti,
Ni refuda štenje onih manifešti,
Ijako od tega ni nibokun šćete
Jer ti su štanpani de šešantašete.

Obranitej otuženika:

*Ala meni gusta ka' se ovi grizu!
Mojen je Krnjetu lebaracijun blizu.*

Šef redarstva:

*Jesi čü, kolega, što je ovi bubnu?
Jan tu našu svaju držin za pogubnu!
Praščan ti »tovara« i da bude fata,
Jubin te i grlin kâ svojega brata!*

Sudac istražitej:

*Evala, junaci! Ko san sebe ruži
Najvećun mudročü na svitu se služi
Jer ko pozna sebe i svoje maganje
Ti pokornost sije, a vladanje žanje!
A ova pohvala, baš je lipa škuža,
Da se finalmente prošitije akuža..*

Državni tužitej:

*Hvala van, šjor sudac! Ta je bome tusta,
Ku su vaša skladna sad izrekla justa!
I sad, u ocejan kad bi ga oprali,
»Črn je«, samo min tri ako smo ugvali,
Jerbo kapitalna ostranjena škuža:
Mir i atencijun! Počinje —*

Akuža!

*Gospodine suče! Gospodo jurati!
I svi ki ste dali po dinar u karti!
Na temelju čjanak iz »Novega Doba«⁶
(Ki su sve domaća, dobra, freška roba),
Risultaje da se tamo u Impešti
Naša kunj od bečih, naših i fureštih..
I kadar se za tu privaru doznalo,
Mijarih beštimgih po svitu je palo,
A svi pulicjoti, na jednu indeju,
Škripahu zubiman kâ žrna ka' meju.
I kadar se za tu privaru doznalo,
Od pustega straha sve se skuronpalo:
Čanfrlinih ki je ima, da ne strada,
A drugi da glad mu apetid ne svlada...
I kadar se za tu privaru doznalo,
O svršetku svita govorit se stalo.
I ka' se pitalo: Kako i kada će?*

Resposta je bila: »Šestoga vejače!«
 I kadar se za tu privaru doznalo,
 U svaku munitu šušpetat se stalo.
 I ju one dane, ki su prodavali,
 Od nikoga bečih nisu vazimali.
 I kadar se za tu privaru doznalo,
 Po ciloj Uropi sve je škorpijalo,
 Na one beštije osin krsta, krizme,
 Što nosu od zlata dolame i čizme,
 I jo nikoj staroj kruni trabunjaju⁷,
 Dok jubu papuču niken »armiraju«,
 Ki se je svun flotun ganci-graf invešti
 U niken mandraču tamo u Impešti.
 I kadar se za tu privaru doznalo,
 Po ciloj Uropi sve se je juralo
 Da u temu poslu ni imalo dila,
 Da ne bi filanci barke jin odnila . . .
 I kadar se za tu privaru doznalo,
 Sve što bilo »velih«, sve se jareštalo,
 Tako da kroz ona prva dva-tri dana
 Bila jih je puna puncata duvana
 Jer falsa munita multaje se žešće,
 Neg jilo koje se pod zubima mješće . . .
 I tako što bilo »velih« u Impeštu
 Sve se to nahodi sadar u jareštu.
 Meju njima ima najveće grofisti,
 Kima će sadarac da šeno prisisti,
 Jer da njima bude uvik dobra paša
 Šćili su da jopet zabrunbula kaša . . .
 A najveće kriv je jedan princ arburški,
 Ki j' danas uzbuni ovi narod luški
 I ta se kanaja do jutros skrivala
 Pod falsin imenun »Šinjor Krnovala«.
 Našli su ga jutros naši pulicjoti
 U Toplemu boku — javal ga okoti!⁸
 Di sedi pod jednin šatorun od sture
 I žere ježine, spuže i losture . . .
 Tun su ga vezali i odveli paka,
 Kako Bunapartu do škoja Ošjaka,
 Di će na siguru do rasprave živat,
 Da ne bi uteka jer ne umi plivat.
 I što ću van veće odek ćapeliti,
 Ujavšen je, kriv je i sujen će biti!
 Gospodine suče! Gospodo jurati!
 I svi ki ste dali po dinar u karti!
 Jan san s ovin fini sa mojun akužun
 I čekan da avokat počne s barafužun.

Sudac istražitej:

*Odgovaraj sadar, prinče Krnovale,
False ijarke di su ti ostale?
I za koju svrhu tin si jih štanpava?
Sve su to pitanja od velega vaja
Tvojen farabustvu za moć doć do kraja,
Zato odgovaraj na pitanje svako,
Trizno, promišjeno, svisno i polako.
Nemoj se poufat da ćeš što onidit
Jer će šef redarstva svaku laž izvidit.*

Šef redarstva:

*Moji detetivi Čumprlo i Đindern,
Više znaju speći, neg jun ka j' onidjen,
I zato neka se nibokun ne ufa
Da neće bit sujen kâ najgrji strufa.
Jer ko ofće dobro svojen zapostavja
I mir uropejski u pitanje stavja
Da bi ima krila silnog sipokrila,
Iz pravidnih šaka ne bi ga iznila.*

Obranitej otuženika:

*Gospodine suče! Gospodo jurati!
I svi ki ste dali po dinar u karti!
Čuli ste akužu, stendjenu po luški,
Kuntra Krnovala, nazvanog »arburški«.
I sad mi recite' po svojoj kunšjenci
Može li se podvrć onakvoj sentenci?
Jer ako jun kaže da će sujen biti,
Tun ne turna kunat već se ni boriti.
I jako su sva tri u temu ugvali,
(Kâ što ovi čas su o ten provu dali),
Undar moj »arburški«, govoreć po luški,
Nad glavun ti neće bit gnjizdo od čuški.
Ali moj je dever, ka' sam govor prunta,
Da bi ga na srce juratim ipunta
Jer i oni što su odeka za smeću
Na žalosne riči najboje se peću.
I zato sadara, sa suhim suzama,
Gospodo jurati, obraćan se k vama!
Obraćan se k vami gospodo jurati!
Ki ste s dobre duše posvuda poznati!
Obraćan se k vami sklopljenim rukama
I sa trepećenjen nade u nogama.
Očekujen od vas ankoru salvece*

Za ovega ode — simbol debulece,
Ki nije u stanju da justa otvori
I u favur sebi kugo izgovori...
Nemojte se čudit taken nekoraju
Ka' vidite kako slabo ga stimaju.
Navaljuju na nje drvje i kamenje,
Šćili bi mu kožu odrít na remenje.
Pak bi ga pruntali za jiće pasima,
Nazivju ga svakin gadnim imenima,
I štogo se kadar na svit dogodilo
Šćili bi prikazat za njegovo dilo.
Iznosu pri suca nikakve pamflete
Koji su štanpani de šešantašete.
Ka' još, duša moja, ni bi ni u jaju,
I na svaki način na nje asaltaju.
Jan jin se ne čudin, ovega mi zvona,
Jerbo oni stoju na slovu zakona,
Ali nad zakonu ima zakun veći:
Da nevojnen tuka u pomoć priteći,
I da blago onen ki pravedan strada
Jer ka umre već se progunstvu ne nada...
Blago onin ki su milostiva srca,
A jo onen koji s nelagodnim zdruca!
Blago vama, moji pridragi jurati!
A šjor sucu Bog će nemilost da vrati!
Sudite li mene po mojim dilima,
Jan ću poći u raj sa svin postolima.
Jer jan prez nikakveg interesa svoga
Branin s grcavcun brata iskrnjega...
A i vas je dever, gospodo jurati,
Da budete judi u toj vašoj parti,
Koju van je dalo nebo odozgara,
Slavneg tribunala s konsensun ozdala...
Vin možete puno, ako razumite,
Onako kako se pri sviton činite,
I kako vas drugi gledaju i cinu,
Ne rad blaga, već za dobrotu jedinu...
I zato se na vas de nova obraćen,
Sustezajuć suze za da ne proplaćen...
Obraćen se sadar na vašu nevoju,
Koja vas pohaja u kući i poju.
Promislite malo kako se je snaći
Ka', po našu, s troškun ne možeš izaći.
A jun ki se rodi tamo u Impešti,
U dvorih koji su od tri skule veći,⁹
Od raskošneg oca i raskošne majke,
Koji nisu znali za naše tugajke...
Doklin su imali, dotlin su frajali,

Doklin nisu svoga sina nagratali . . .
 Jer jun ka' se naša u »gaće pipite«,
 Dobavi je kunje od false munita.
 Svih požešćih statih od ovega svita,
 Di je u jaseri još malo munita . . .
 I tako ti bidan »nemtudumić bazmeg«¹⁰,
 U koji stat pojde tu munitu vazme.
 I fraja gosposki kako cine skaču¹¹
 Pa se vraća kunju, ali ne moraču . . .
 Sad sudite pravo, gospodo jurati,
 Je li jun kriv s praveg puta što je svrati,
 Ako se iz mojeg razglabanja vidi
 Da mu taki bihu didi i pradidi!
 »Oci agrištu zobju, dicit zubi trnu«,
 To san nidi vidi u bilo na črnu!
 I s ovin ću svršiti, proseć milost vridnu
 Da svratite misal na ženu mu bidnu
 Jer ka' bi ga šćili smrti 'sloboditi,
 Žena bi mu mogla lako kunj razbiti,
 Pa ka' tega javla na svit već ne bude,
 Osuda će glasit: »Ni bećih, ni gude«!

Sudac istražitej:

Gospodin doture, znamo di vas boli:
 Svak po svon zakunu u crikvi se moli,
 A vin po zakunu vašeg interesa
 Plačete što prazna ostat će van ćesa
 Jer sve što god ima ovi Pićikato
 Bit će ala prešta tuto skunfiskato,
 A njegovo tilo kako stog od pruća
 Bit će skunsumano od ognja goruća . . .

Presid od juratih:

Gospodine suče, vin ste slaba oka¹²,
 Da ti marun ni se za certo ispeka,
 Ako j' vaša prva, naša je poslidnja,
 Izmej zla i dobra najboja je sridnja.

Sudac istražitej:

Gospodin Preside, čast van i poštenje!
 Vin imate dobro i zdravo mišjenje,
 Ali vin ste jurat, a jan san sudija,
 U mene je vuna, a u vas kudija . . .
 Kudija prez vune, vuna prez kudije,
 Isto je kâ zrno koje ne isklije.

*Ken zrno ne klica neće krušan biti,
Ki zakun ne štuje, jun će s' pogubiti . . .
Moj je dever vama prid oči staviti
Što branitej želi da ne more biti,
Jer što jun govori to su bresmislice
I iz starih libar lipe poslovice,
A zakun je zakun i joh ga se temu
Koji se azarda poći kuntra njemu . . .
Boje mlinski kamen da na vrat obisi,
Neg da se ogriši o paragraf fisi,
Koji kašćig išće za ovu pogrdu,
Zato gremo u sobu parićat osudu!*

Osuda:

*U jime iju prezinci najvećih jurati
Ki su garantili s dinarun u karti
Da su oni od kih svaka vlast ishodi,
Su čijin trudima griža, more rodi,
Jan izričen sadar nad ovu pogrdu
Pritešku ma da li pravednu osudu:
»Njegovo će tilo kako stog od pruća
Biti skunsumano od ognja goruća«!*

Obranitej otuženika:

*Jan bih reka da ste svi skupa funcuti
Ka' ste znali tako lipo se sklonuti . . .
Ali pri zakonun: čast van i poštenje,
Pa za tu ofezu molin oprošćenje!
(Krnovalu):
Sadar je svršeno, tin si već priškopjen,
A jan san u stroške do grla utopjen!
Da si mi barenko pruži kugo falsu
Da mi se ne tuka tornat po revalu,
Ali naslidnici tvoji će mi platit,
Jer prin plaće neću tastament jin vratit . . .*

Sudac istražitej:

*Tastament se njegov neće nindi štiti
Jer će mu imanje multa pripokriti . . .
Ista ova roba ka' je sad na njemu
Neće bit pridana ognju gorućemu,
Već će bit prodana kemugod žudiju,
Gospoda jurati da se s tin napiju.
Jer tako vršiše dužnosti grajana
Da Uropa neće već bit ingajana,*

*Jer n'jednemu neće već turnat na svitu
Da škopije kunje za falsu munitu.
A sadar van hvala, gospodo jurati,
Vami ki ste dali po dinar u karti,
Na vašoj ovako velikoj positi!
A vin, balarini, neomjte kasniti,
Već skaknite odek odma po večeri
Da se zabavite uz Evine ščeri.
A kadar odbije ponoćna štraura,
Njemu dospit, a nan slidit će tortura...*

Šef redarstva:

*A sadar vas molin da se ne cirite
I sutra s pepelun kad se onidite,
Da vržete s bande svako vihoranje
Dok se ne ukine korizmeno stanje.*

(Spremivalo se onidi.)

BILJEŠKE:

¹ Milordo-lord (engl.), ali se ovdje odnosi na Jakova Cetinića-Mingota iz Vele Luke, kojega su tako zvali, vjerojatno zbog njegovog »dostojanstvenog« držanja.

² Nismo mogli utvrditi na koje se osobe odnosi, ali je zasigurno da se radi o carinicima u mjestu.

³ Nismo mogli utvrditi na koje se osobe odnosi.

⁴ Namjerno iskrivljen naziv Pešte (Budimpešta).

⁵ Anton Smokvina je bio poznat u Veloj Luci kao ljubitelj dobre kapljice.

⁶ Početkom 1926. godine izbila je velika afera u Mađarskoj. Sva je svjetska štampa u to vrijeme bila puna senzacionalnih otkrića o velikoj aferi falsificiranih francuskih franaka. U aferu su bili upleteni i prvi predstavnici mađarske aristokracije, bivši i tadašnji članovi vlade, šefovi policije, narodni poslanici i drugi. Međutim nisu samo bili falsificirani francuski franci već i jugoslavenski dinari, češke krune i rumunjski leji. O tome su pisale i naše novine, tako i splitsko »Novo doba« u brojevima 5—15, 15, 23, 34, 42, 66/I—III mjesecu 1926. godine.

⁷ Afera je pokazala da se Mađari nisu mirili s novonastalim stanjem u Srednjoj Evropi. Prije I svjetskog rata Mađarska je bila na čelu jedne velesile od 50 milijuna stanovnika, pa se nije mogla pomiriti s novim prilikama i faktom da su Mađari i Nijemci izgubili rat a s njime i svoju hegemoniju nad nemađarskim narodima u granicama krune sv. Štjepana. Od prvog dana sloma bivše dvojne monarhije bilo je nastojanje mađarske politike upravljeno k cilju da se uspostavi integritet nekadanje Ugarske.

Kako su se falsificirani jugoslavenski dinari pojavili i u Dalmaciji, naravno da je cjelokupna afera imala odjeka i u Veloj Luci. Prema pričanju nekih starijih mještana, tih dana (izbijanja afere) stanovništvo ništa nije htjelo kupovati u trgovinama bojeći se da ne dobije falsificirane dinare. Tih dana je u mjestu cvao šverc (duhana, šećera, kave i druge robe) s otokom Lastovom (Lastovo je bilo pod Italijom).

⁸ Topli bok (Topliš) je uvala u Veloluškom zaljevu.

⁹ Riječ je o školskoj zgradi u Veloj Luci.

¹⁰ Nejasan skup riječi.

¹¹ U rukopisu je uništen stih koji je bio na ovom mjestu, pa smo mi umetnuli ovaj sadašnji.

¹² Isto kao i u bilješci pod 10.

— . — . — . —

»Sujenje Krnovalu« je šaljiva prigodna igra koja je bila izvedena na pokladni utorak 1926. godine. Na Korčuli su se ovakve igre redovno održavale, osobito u gradu Korčuli, Blatu, Veloj Luci i ostalim mjestima na otoku. Pokladna veselja i *sujenja Krnovalu* zadržana su i do danas u nekim mjestima, ali obično nisu više tako masovna i bučna kako je to prije bilo.

Ovaj »Skercenzi zog u jednen duru... stendjen je po luški«, kako to reče autor. Ipak on nije u tome bio do kraja dosljedan, na primjer: u prvom licu prezenta uvijek piše *m* umjesto *n* (upravjam — umjesto upravjan, jesam — jesan...), isto tako u instrumentalu imenica, zamjenica i pridjeva (kanajom — kanajon, vam — van, nesrićnim — nesrićnin...). U velolučkom govoru obično se ne vrši jednačenje suglasnika *n* ispred usnenih suglasnika, međutim Simatović ipak piše *m* zabrumbula umjesto zabrunbula...). Ovdje također ispada suglasnik *v* u prilogu *ovdeka* te glasi *odeka*, a ispred *c* prelazi u bezvučni *f* ili također ispada (ovca → ofca → oca). Pisac je nadalje redovno zadržao zvučni dental na kraju riječi, iako to nije tako u ovom govoru (*Kad vidite* umjesto *Ka' vidite*, *Krugod izgovori* — *Kugo izgovori*...).

Pripremajući rukopis za tisak izvršili smo spomenute izmjene, a sve ostalo je onako kako je autor napisao, izuzevši neke neznatnije pravopisne intervencije.

MANJE POZNATE RIJEČI I IZRAZI

agrišta — nezrelo grožđe

»Oci agrištu zobju, dici zubi trnu.« —

To je dobro poznata izreka u ovom dijelu Korčule, a znači — za očeve grijeha ispaštaju djeca.

agvantät — uhvatiti, zgrabiti

aküža — optužba

alavija — dobro, u redu

asaltät — nasrnuti, navaliti

avokät — odvjetnik, advokat

bäfe — zalisci

barafüža — svađa, gužva

bätit — srušiti

balancin — vaga na oprugu

bëci — novci

»Ni bëcih ni güde« — Poznata izreka, a znači — ostati bez ičega.

bija — cjepanica

brabönjci — ovčji izmet

bžž — izgleda

büža — rupa (ovdje tamnica, zatvor)

cäpat — klapati, hodati klapajući stopalima

cirit — smijati se grohotom

čjèra — obličje

čägaj — šakal

čanfrlīni — metalni novac koji zvoni (onomatopejski)

Čumprlo — nadimak jednog carinika u Veloj Luci

čúška — čučka crvendać

čapelīt — brbljati

čësa — tobolac, torba (kesa)

čukät — pričea se, načuti nešto

favür — naklonost (lat. favor)

fandönja — izmišljotina

fläŕda — zahvalnost, nagrada

fränak — slobodan

fundamënt — temelj

danäska — danas

dašëno — lijepo, dobro

dedrīnta — iznutra, ovdje Korčulanski kanal

defōra — izvana, ovdje Lastovski kanal

devêr — red, ovlaštenje
dojãnci — dojedan, svi
dospît — kraj, završetak, svršiti
duvãna — carinarnica
gãfa — omãa
gãnci — *graf investi* — nejasan skup, vjerojatno: novi uvezeni grof, tj. aluzija na izjave glavnih lica budimpeštanske falsifikatorske afere.
grûhat — drmati, udarati
grîža — stijena, kamen živac
gûda — svinja
inbãti — naići, susresti
indêja — ideja, misao
ingajãt — okupirati, zaokupiti neчим
ipuntãt — pritegnuti, pričvrstiti, ukočiti
izlãtit — istjerati
izorcãt — izjedriti uz vjetar
jêcat — mucati
jêser — snaga, moc
jošcêc — još
jûn — on
jurãt — zakleti se
justã — usta
jûsto — istina, točno
kadãr — kada
kanãja — gad, pogrda, zločinac
karãilo — manja bačva, bure
komodãt — prijati, svidati
krejãncã — pristojnost, učtljivost
kuđija — kudjelja, preslica
kunfuzija — nered, konfuzija
kunšjenca — odobrenje, sklad (lat. consensus)
küntra — protiv
kuntubãt — kotrljati, valjati
kunpartamenat — snošljivost, uvažanje (lat. comportare)
kûnj — klin za pričvršćivanje bačve
lãle — imenica općeg značenja, obično vrši funkciju lične zamjenice (danas se češće čuje u Blatu)
lebaracjûn — oslobođenje
magãnje — čaranje, vraćanje
manifêšt — proglas
nandrãc — zaštićeni dio luke za manje brodove
multãt — globiti, kazniti
mumënat — čas, momenat
mûto i šördo — nijem i glup
nagrãtãt — naribati (ovdje je metaforično)
neto-puro — čisto, jasno
nûbokun — ni komadića, ništa
obadãt — zapazati, primijetiti

ofcê — opće
osãl — magarac
Ošjak — otočić u Velolučkom zaljevu
pãka — poslije
pãra — gubica, usta (pejorativno)
piknut — izbaciti
pîpun — dinja
pješcãt — pljeskati, aplaudirati
potîrt — poništiti
prokurista od stata — državni tužilac
razonîdit — glagol različitog (općeg) značenja prema kontekstu
refudãt — ostaviti, osloboditi, odbiti
respõst — odgovor
rinforcãt — pojačat, podržati
risultãt — odlučiti, riješiti
runjãt — prigovoriti, buniti se
salvêca — spas
saldãt — zavariti, začepiti
sesanta sete — 67 (tal.)
sincjêr — nježan
skunsumãt — proždrijeti, potrošiti
skrunkãt — pokliznuti, propasti
skorumpãt — ukočiti se
šipokril — čiopa
stêndit — sastaviti, komponirati
stînit — cijeniti, procijeniti
strûfa — propalica
straura — kasno u noć (tal.)
svratãt — pasti
šêstan — uredan
škopijãt — pomahnitati
škorpijãt — ukočiti se (kao da ga ugrizao škorpion)
škûža — isprika, izgovor
špîklad — dječurlija, sitniš
šušpetãt — šuškat, sumnjati
tãra — krivica
tera dizgracjata — nesretna zemlja (tal.)
toćij — brus
tornjãt — okrenuti, odmaknuti
trepecãt — treperiti, podrhtavati
tufinjãt — zударati, smrditi
tukã — treba, valja
tûn — tu
tribunãl — sud
tûto — sve (tal.)
ugvãt — složiti se, ugovoriti
vihorãt — ludovati, kao vjhor
zapõvnjit — zapamtiti
zabrunbulãt — zakuhati, zamiješati (onomatopejski)
zdrûcat — drmati, potezati

ANTUN SIMATOVIĆ (ANTON VLAHOTOV)

Kratki biografski podaci¹

Rođen je u Veloj Luci 27. X 1888. godine od oca Vlaha Simatovića koji se doselio u Velu Luku iz Čibače (Župa Dubrovačka) i majke Jele Jurković iz Vele Luke. Vrlo rano je ostao bez majke. Otac mu se ponovo oženio te je iz drugog braka imao šestero djece. Kako mu je otac bio veliki trgovac (zajedno s Perom Kolićem iz Rijeke Dubrovačke imali su trgovinu vina u Pragu), to sina Antuna nije htio dati na dalje školovanje, već ga je kao petnaestogodišnjeg dječaka uključio u trgovinu i uzeo sebi za pomoćnika. Tako je mladi Antun proveo četiri godine u Pragu, a prije toga radio je s ocem neko vrijeme u agenciji Loyda. Kad je buknuo I svjetski rat, mobiliziran je i služio je vojsku u Sarajevu i Trstu.

Nakon pada Austrije vraća se u Velu Luku, ali zbog svojih naprednih ideja bude uhvaćen od Talijana i interniran u Zadru, Ankoni, Fanu i Bolonji (8 mjeseci). U Velu Luku se vratio 1920. godine i namjestio kao činovnik na Općini gdje je službovao sve do drugog svjetskog rata. Odmah poslije rata je penzioniran. Umro je 29. I 1949. godine u Dubrovniku gdje je i pokopan (na groblju Boninovo).

Vrlo mlad se počeo baviti književnim radom, te je napisao veći broj pjesama pučko-prigodnog, ljubavnog i rodoljubnog karaktera, nekoliko šaljivih sastavaka, svečanih govora i nadgrobnica. Bio je i dugogodišnji pročelnik diletantske sekcije Pjevačkog društva »Hum« u Veloj Luci i jedno vrijeme i njegov predsjednik.²

Književni rad A. Simatovića³

Osim pjesama, koje su najbrojnije i predstavljaju najvažniji dio njegovog stvaralaštva, pisao je još šaljive sastavke, govore i članke. Neke njegove pjesme (»Milom drugu i prijatelju...«, »Korčulanskom otoku«, »Našijem mjesnijem kritičarima«) objavljene su prije I svjetskog rata i odmah nakon rata u raznim tadašnjim listovima (»Narodni list«, »Novo doba«, »Narod«, »Koprive«).⁴ Većina njegovih pjesama prožeta je lirizmom, koji odaje vrlo emotivnu ličnost, zaljubljenju u ljepotu prirode i mora (»Oh ta priroda«, »Moru«, »Na Jadranu«), zanesenu svitanjem zore, izlazom i zalazom sunca (»Zori na uranku«, »Kad se sunce rađa i kad tone«).

Iz pjesama koje je posvetio svojim najbližim, ženi, kćeri i prerano umrloj majci, izbija istinska ljubav, poštovanje i vjera u čovjeka (»Gorko priznavanje«, »Moja Đurđica«, »Sjećanje«).

Za vrijeme I svjetskog rata i pred kraj rata, kada se već nazirao i konačni slom Austro-Ugarske monarhije, napisao je nekoliko pjesama (»Prosto bilo«, »Želja za slobodom«, »Pjesma novog dana«) prožetih rodoljubljem, iz kojih izbija vjera u rađanje novog dana, u skoro oslobođenje, u bolje i ljepše sutra.

Posebnu vrijednost imaju pjesme pisane u originalnom starom velolučkom govoru («Električna pisma», «Veloluška kumpanija» i dr.) koje obiluju zanimljivim historijskim, jezičnim i etnografskim podacima. Nijedan važniji događaj u mjestu, od onih najuobičajnijih (rođenje, svadba, smrt i sl.) pa do političkih, kulturno-prosvjetnih i drugih, nije izmakao njegovom peru, sve je to zabilježeno u njegovim stihovima, govorima i člancima kao trajan dokument jednog vremena. Stoga bismo A. Simatovića mogli s punim pravom nazvati kroničarom Vele Luke.

Bilješke:

¹ Simatović Antun, *Zbornik otoka Korčule I*, Zagreb 1970, str. 289; (napisao M. Gjivoje);

M. Gjivoje, *Otok Korčula*, II izdanje, Zagreb 1969, u poglavlju Korčulanski književnici, str. 274;

² F. Oreb, *Pjevačko društvo »Hum« Vela Luka*, Zbornik otoka Korčule II, Zagreb 1972, str. 111—112;

Društvo je osnovano 1909. Uporedo s pjevanjem i sviranjem u društvu se gajila i kazališna predstava. Bila je osnovana i diletantska sekcija, te su se prilikom zabava i društvenih plesova davali i manji kazališni komadi, od kojih je neke sam pisao, režirao i glumio A. Simatović.

³ F. Oreb, *Pjesnik Antun Simatović — kroničar Vele Luke*, Zbornik otoka Korčule I, Zagreb 1970, str. 219—224;

Simatovićev rad je prvi put prikazan na stranicama korčulanskog zbornika, zahvaljujući dobroti njegove supruge Marice Simatović, rođ. Tabain, koja mi je dopustila da pregledam njegovu ostavštinu.

⁴ »Milom drugu i prijatelju — Filipu Marinoviću, učitelju u Blatu, preminulom u Veloj Luci, 12. VI 1913«, to je prva njegova štampana pjesma, Narodni list, br. 53. 2. VII 1913.

Pjesma je potpisana sa Žitomir. Ime Žitomir je pjesnik uzeo za svoj pseudonim i često ga je upotrebljavao.